

vlakih, gostiščih, ulicah, cerkvah in muzejih in si nalaga napore, ki še zdravega človeka ubijajo, nikar takega. Njegova žerja po umetnostnih lepotah komaj opravičuje to naravnost samomorilsko trdovratnost. Sanatorij bi mu bil prikladnejši od muzejev. Vendar ne bomo kratili pisatelju pravice, da svoje osebe pošilja, kamor se njemu zdi, če le poskrbi, da mu pripovedovane zgodbe ne zanihajo v neverjetnost. V tej knjigi je za to dovolj poskrbel.

«Julijan Sever» je izšel prvič v «Domu in svetu» leta 1926. Ta ponatis je veren po vsebini; besedni red, izrazi in rečenice pa so često popolnoma predrugačeni, večinoma izboljšani, ali zmerom ne. Boljše je bilo prej «obsipati z ljubeznijo» nego zdaj «obsipovati z ljubeznijo» (str. 20); prej «Tega mi niste povedali nikoli», zdaj «Tega mi niste nikoli povedala» (24); prej «V oba se je naselila silna vera», zdaj «V oba se je dahnila silna vera» (25); prej «na smrt obsojen», zdaj «k smrti obsojen» (49); prej «Sedliso», zdaj «Posedliso se» (109) itd. Tudi stavek: «Morje, nebo in mesto so se spojili v soglasju barv v eno ter pronicali v dušo» je pisatelj popravil tako: «Morje, nebo in mesto so se spojila v soglasju barv v eno ter pronicala v dušo» (69). To bi ustrezalo vsem slovenskim slovniciam, zlasti vsem trem Breznikovim izdajam (v 3. izdaji § 326. 2. b). In vendar nihče tako ne govori. Če ne maramo moške množine «spojili — pronicali», ki je tu mnogo boljša od srednje «spojila — pronicala», si najlaže pomagamo s srednjo ednino «se je spojilo — pronicalo». Breznik je v tem presplošen in prekratek. — «Od nikjer» (10) bodi «odnikoder», «od tu» (59) bodi «odtod», «od nekje» bodi «odnekod» (69 in 100). «Na Capri» (106) bi smele zoreti oranže, če bi se otok imenoval «Capra». Takih stvari je v knjigi precej, vendar ne toliko kakor v nekaterih drugih Bevkovih knjigah.

A. B u d a l.

R. Badjura: Sto izletov po Gorenjskem, Dolenjskem in Notranjskem. Naslovno stran narisal Henrik Smrekar. Str. 171. Cena 55 Din.

Ko sem zagledal knjigo, sem se ustavil ob naslovu: čemu razdelitev ravno na sto izletov, ko naj vodnik služi «vsem, ki želijo sistematično spoznati najizrazitejše prirodne lepote, botaniške, mineraloške, geološke posebnosti in pa zgodovinske, kulturne in umetnostne zanimivosti ožje naše domovine». Priroda se ne uklanja nobenemu številčnemu sestavu, naj se mu tudi vodnik v prirodo ne bi uklanjal. Zgolj zaokroženemu naslovu pa ne gre žrtvovati načela. To bi bila prva, pa tudi menda zadnja in edina graja. Knjiga je sestavljena po vzoru in vzorcu tiskanih vodnikov, kakor jih dobimo v vseh kulturnih jezikih in za vsako pokrajino, znamenito radi svoje lepote ali zgodovine. Omogoča zlasti popotniku, uklenjenemu v verige zidovja, časa, razdalj ter — na vse zadnje toda ne najmanj — denarja, da si izlet razdeli in uredi tako, da svojo svobodo čim bolj primerno in smotreno izrabi. Izlete je Badjura sestavil z okusom in čutom zlasti za prirodne lepote. Knjiga je veliko več, nego navaden kažipot, poleg zgoraj navedenih posebnosti in zanimivosti sem našel v njej celo paleontoloških dejstev. Zato bo zanimiva za vsakogar, in tudi tisti, ki so mu pota znana, jo bo vzel s pridom v roke. Badjurovo delo gre za tem, vzgajati popotnika, da hodi čuteč in misleč skozi našo pokrajino. To pa je odlično in važno kulturno delo.

Pričujoča knjiga je še zategadelj zanimiva, ker je vzbudila razpravo o potrebi takih in enakih vodnikov, ko je dr. Oblak v Planinskem Vestniku svetu «razodel», da raznih «vodičev» (?) in kažipotov «zares ne potrebuje». To mnenje je sicer izrazil v subjektivni obliki, vsekako mu pa hoče dati že z objavo samo nekako splošno normativno veljavo. Kaj je torej tak vodnik in

kaj hoče? Njegova naloga ni, da pove vse in govori o vsem, še manj je to kaka sistematična domovinoznanska razprava. Je nekak uvod, nekaka učna knjiga za tistega, ki se odpravlja v bolj ali manj neznano pokrajino. Predstavi mu jo na kratko, počez: pokaže mu pota, če ne utegne, da bi si jih sam iskal, pove mu imena krajev, selišč, gora, ki se nikomur ne javijo iz lastne «duševnosti», opiše mu ljudstvo in njegovo zgodovino, ki gleda iz razvalin, iz naselbin in umetniških stavb, popelje ga mimogrede v geologijo, v rastlinstvo in živalstvo pokrajine. Vsak sicer lahko reče, da mu tega znanja ni treba, toda kdo, da mu je vse to znano? Res je mogoče, izvedeti več in poučiti se temeljiteje iz strokovnih knjig in arhivov, ali zopet ga ne bo, ki bi bil vse te vire tudi le površno preučil. Res je mogoče, čisto slučajno najti vse opisane lepote in zanimivosti, in res ima človek nad takimi izsledki prav posebno veselje, podobno veselju otroka, ki izumi stroj, že tisočkrat izumljen. Ali kot načelo to ne more veljati, kajti ali naj vsakdo vedno in vedno začenja z nova? «Jaz sem veliko manjši nego Shakespeare, toda stojim na njegovih ramenih», pravi Shaw. Tehnično načelo dela je, graditi na že storjenem. Že celo pa more pokrajino in njeno naravo razumeti, občutiti in doživeti samo, kdor je poniknil v njeno bistvo. To pa ni mogoče, razen da si je usvojil vsaj znanstvene in miselne uspehe dosedanjih raziskavanj in dognanj. Samo te uspehe — ali če hočete, del njih — podaja, more in sme podajati tak vodnik. Indijski fakir, zamaknjen v lastni popek in izkušajoč iz njega doumeti svet in življenje, je gotovo v najvišji meri poduševljeno bitje. Ali ta poduševljenost ni nič za ljudi, ki gredo naprej, ki se razvijajo. In če za kaj, za spoznavanje narave je treba opazovanja in preučevanja, sistematičnega, analizujočega in obenem gradečega. Saj vendar ni slučaj, da se je vzbudilo globlje zanimanje za naravo šele potem, ko se je razvil študij prirodoslovnih ved, in da se je vzbudilo najprej pri tistih ljudeh in narodih, ki so prirodopisno znanost najbolj vneto gojili.

Z vseh teh vidikov ima dober vodnik, kakor je Badjurov, veliko vzgojno in tudi književno vrednost, vsekako večjo, nego marsikateri potopis, ki zakriva pomanjkanje doživetja s praznimi prilastki, nesposobnost izraza in opisa pa nadomestuje s superlativi — in kar jih je še podobnih pripomočkov podlistkarske kulture. Seveda, človek ne sme postati suženj svojega vodnika. To se poudarja često, zlasti pri Nemcih, morda večkrat, nego je treba. Zdi se, da se je tudi tu polastil šmok nespametne porabe pametnih knjig, da blešči s svojo genialnostjo. Zakaj tistemu, ki je samostojen, tudi tako delo ne more vzeti samostojnosti. Če že želimo našemu popotniku osamosvojitve, mu jo želimo ne od dobrih vodnikov in zemljevidov, marveč raje od obilja zaznamovanih potov in planinskih gostiln. Onemu pa, ki rad hodi svoja pota, bodi povedano: tako enolična ni slovenska zemlja, da bi jo bilo mogoče izčrepati v sto izletih. Tisoče jih bo našel med in nad temi stotimi, kdor bo znal in hotel.

Dr. Mrak.

Dr. Franz Xaverius Prešeren und die deutsche Literatur. (Konec.)

Tudi v primerjanju Prešernovih epigramov je T. neizviren in površen. Epigram «Viel kratzfüsselnde Bücklinge macht Freund Čop dem Kopitar» (45) je primerjal z A. W. Schleglom že Žigon (Komentar k Prešernovim poezijam. Kronološki pregled, 9); že Murko je naglašal (130), da ima Prešeren z A. W. Schleglom skupno geslo, «da na visoki vrh leté iz neba strele». Pri epigramih «Daničarjem» in «Bahači četvero bolj množnih Slave rodov» beseduje Tominec (68 s.) o Prešernovem miselnem soglasju z nazori Fried. Schlegla — brez vsakršnega dokazovanja.